

„A nyelv ma néktek végső menedéktek!”

„Vigyázzatok ma jól, mikor beszéltek,
Vigyázzatok: a nyelv ma szent kehely,
Ki borát issza: Élet borát issza,
Előre néz s csak néha-néha vissza-,
S a kelyhet többé nem engedi el!”

(Reményik Sándor: Az ige)

Többen is voltak, ha nem is olyan sokan, lángoszlopai Erdély magyarságának a múlt század második felében. Mindenképp kiemelkedett közülük: Márton Áron, római katolikus püspök, aki minden erdélyi magyar lelki támasza volt a kommunizmus idején, és a protestáns-református Sütő András, író, aki minden erdélyi magyar, az összmagyarság nyelvőrzője volt. Miután megtalálta igazi hangját a kommunista diktatúra szorongatásában, egy olyan remek életművet alkotott, amely sokáig megtartónk lehet a világ vásárába taszigált, hurcolt magyarságnak.

A Reményik Sándor által megfogalmazott vigyázó féltés mellett Kosztolányi biztatása jelenthetett bátorítást és védelmet, amikor nyelvünk forgácsainak fává való összeálmodásának nem veszélytelen munkáját végezte, például a sikaszói nyaralójában, a nyelveltüntető szekusok ügybuzgalma mellett. „Erős várunk nekünk a nyelv!” – zengte ő is ezt a reformáció korabeli zsoltár-parafrazist. Vagy olyan imádságokat fogalmazott meg, amilyent a Csillag a máglyán Szervét Mihályának, hitünk pionírjának ajkaira adott: „Segíts meg, Istenem, életemnek e nehéz órájában. Ne oltsd ki bennem, Uram, a gyertyát, te gyújtottad meg azt... te parancsoltad meg a szólast, és ítélted örök kárhozatra a hallgatást... Te parancsoltad meg, Uram: amit néktek a sötétben mondok, a világosságban mondjátok; és, amit a fülbe súgva hallotok, a háztetőkről hirdessétek. Jól tudom, mindezért pedig halálra adja testvér a testvérét, atya gyermekét, és támadnak magzatok szüleik ellen és megölik őket. Azért ne féljetek tőlük, mert nincs olyan rejtett dolog, ami napfényre ne jőne, és olyan titok, mely ki ne tudódnék... A te műved, Uram, a kényszer, a szavaimat formáló sugallat; a nyájterelő Jákob varázslata az ivóvizünkben, falat kenyereinkben, szerelmünkben, szándékainkban és minden tétova mozdulatunkban az igazságért, mely bennünk lakozik, s mégis oly távoli, és immár csak álmainkban adhatunk neki fekhelyet.”

Az igazságot kimondó és megőrző nyelvről vallásos rajongással beszél: „A nyelv nem szentírás, de kapcája sem akármifajta betyárkodásnak. Boldogságunknak nem egyetlen varázsköntöse, de váltóing sem a hiúságok vásárterein. Nem isteni parancsolatok gyűjteménye, nem is öncél, hisz épp emberi céljaink szolgálatában virágozik föl a nemzetek ajkán. A nyelv - a nyelvünk - nem szentírás,

mert annál is több: szentség, amelynek érvényességét nem érintik világnézeti korszakváltások; szentségünk és szentségtartónk, a magyarság szellemi értékeinek foglalata... Anyanyelvünk! Hajnaltalan történelmi virrasztások pirosszemű pesztonkája. Senki sem látta őt a bölcsőben, de csecsemő-arcát bárki fölidézheti magának, ha lehajol egy cseppet. Nem a földig, nem az alázatig. Hanem ahol egy gyermeki tudat szintjén kezdenek a szavak nyiladozni. Induljatok el vele az anyanyelv ösvényein és meglátjátok a bölcsőt, amelyért a Körösi Csoma Sándorok hasztalan kelttek nagy vándorútra. Akik a hiúságok vásárterein kiléptek önmagukból, egyedül a gyermekkel jutnak vissza az egyetlen lehetséges otthon égtájai alá. Mit csináltál a rád bízott találmányokkal? Nincs más számonkérés, csak a gyermekeink tekintetében. Ahány anyanyelvi szóra váró gyermek: jövőnknek megannyi lámpása a meglódult időben.”

„A szülőföldnek sírhantjelöltjei vagyunk” – kezdi egyik esszéjét Sütő András, majd így folytatja később: „Mert az utolsó hely az, ahol nevünk emlegetése kilobban. Amikor mindenütt elfelejtettek: a szülőföldnek még mindig akad mondandója rólunk. Ha csak sóhajnyi vélekedése is. Lám, ez az ember földarabolta a bölcsőjét, apró piros bárkákat készített belőle az utána jövőknek. Fagyott sóhabokon, szikes földön ringanak, s a párnájuk alól Édes-anyanyelv szavai kandikálnak a jövő felé... Ezért a szülőföldnek nem csupán sírhantjelöltjei vagyunk. Hanem legelső sorban őrizői és nevének fényesítői. A szülőföld horizontján a nappal együtt kélnék föl szellemünk óriásai. Fényük sehol sem olyan erős, mint a szülőföld egén, amely némelykor elfér egy esernyő alatt is. Annál otthonosabb és kedvesebb annak, aki ott búcsúzik el csillagaitól, ahol azokat a bölcsőből megpillantotta.”

Sütő András ott búcsúzott el, már csillaggá lett ő is, hogy ragyogjon életünk egén. Járjunk e csillag nyomán is nyelvrontó időnkben, mentve, a ránk sóvárogva néző Édes-anyanyelvünk szavait, az általa földarabolbt bölcsőjéből nekünk készített piros bárkáinkon.

Balázi László

